

NADBISKUPOVA HOMILIJA NA STEPINČEVO

(Zagreb, katedrala, 10. veljače 2002.)

Misna čitanja: Iz 58,7-10; 1 Kor 2,1-5; Mt 5,13-16

1. Osjećam se potaknut i ohrabren riječima svetoga Pavla: »Besjeda moja i propovijedanje moje ne bijaše u uvjerljivim riječima mudrosti, nego u pokazivanju Duha i snage da se vjera vaša ne temelji na mudrosti ljudskoj nego na snazi Božjoj« (1 Kor 2,4-5). Uistinu, današnja naviještena Božja riječ odudara od onoga što slušamo u svakodnevici, ali odgovara na duboke čežnje svakoga čovjeka. U svijetu neumoljiva pritiska gospodarske isplativosti, u trci s vlastitim mogućnostima i pokušajem pribavljanja raznih vrsta premoći, čovjek ne čuje istinske pohvale o ljudskoj veličini. Čovjek nasuprot beznadnosti traži protutežu i pokretače snage koji bude nadu. I zato je današnje evanđelje uistinu »radosna vijest«, ponavljajući čovjeku koji vjeruje u Krista ono što je njegova dragocjenost; što Bog prepoznaje kao Božje u nama i čime želi graditi nebesko kraljevstvo na zemlji.

Jer, Isus ne kaže: »Vi *trebate* biti sol zemlje i svjetlost svijeta.« On ne koristi riječ zahtjeva novih rezultata i projekata, ne koristi se rječnikom tzv. gospodara ovoga svijeta u kojemu prevladava riječ »trebati« i »morati«. On vidi da su ljudi umorni od očekivanja onih koji unaprijed znaju što se treba učiniti. Ljudi su preopterećeni željama

vlastite promocije pojedinaca koji obećavaju bolju budućnost na tuđi račun. Zato svojim učenicima, ali i svima nama vjernicima kaže: *vi jeste sol zemlje i svjetlost svijeta*. Želi reći da sve ostalo što se čini ima korijene u tome što čovjek jest.

To ujedno može i zbuniti jer ljude koji su bili oko njega današnji analitičari zacijelo ne bi nazvali svjetlom društva i svijeta. Bili su to sasvim obični ljudi, od kojih velika većina nije znala ni čitati ni pisati i nisu imali projekte u rukama, osim svojih žuljeva i beskrajne želje za Bogom. No, to su bili ujedno i ljudi koji su razumjeli nešto od onoga što je Isusu bilo važno; shvatili su da Bog ima plan s njima. I Isus im ne kaže što još moraju učiniti, ne šalje ih u hram da prinesu više žrtava, već im gotovo povjerljivo kaže: *ovaj bi svijet bez vas bio bezobličan, taman i bljutav*. Važno je da postojite – svaki od vas.

Kada je evanđelist Matej te riječi *Govora na gori* zapisao u svojem evanđelju, već su postojale skupine kršćana u Antiohiji i Damasku, Korintu i Rimu, koji su poput nas večeras slušali prelijepi kompliment koji Isus daje svojim: *Vi ste sol i svjetlo*. Gledajući kršćanski način življenja, i drugi su prepoznavali ispunjenje jedne duboke ljudske čežnje. S druge strane, vlastodršci su osjetili prijetnju i pokrenuli progona. Bez posebnih sučeljavanja s javnošću i bez prepirki sa svijetom koji ih nije volio, kršćani su bili tu i nije ih bilo moguće previdjeti. Poput kvasca i soli, njihov je život svijetlio djelima.

Vrijeme za koje smo mislili i nadali se da je daleko iza nas htjelo je još u nedavnoj hrvatskoj prošlosti biti produžetak pokušaja iskorjenjivanja takva načina života s Bogom. Nadali smo se, ali neki događaji posljednjih mjeseci otkrivaju da je komunistički mentalitet

preživio do te mjere da se Crkva ponovno mora suočiti s takvim idejama. Mislili smo da su neki temeljni pojmovi jasni i da će oni koji žele braniti vrijednosti suvremenoga pluralnog i demokratskog društva uvidjeti da se protucrkvenošću dovodi u pitanje pluralnost, a legitimna prava nekima u Hrvatskoj dokidaju.

2. U prozivanjima kojima je Crkva izložena osjeća se velika doza neukusa. Zar nije neukusno u ovoj našoj Hrvatskoj prozivati Crkvu i kršćanstvo, imajući u vidu sve ono što je prožimalo i prožima hrvatsku zbilju, a proizlazi iz kršćanskoga i katoličkoga nadahnuća? Zar nije neukusno – doduše na perfidan način – osporavati prava vjernicima, roditeljima i Katoličkoj Crkvi da se brinu za svoju djecu i mladež i da ih odgajaju u slobodi svojih uvjerenja? Zar nije neukusno dovoditi u pitanje korisnost onoga što radi Crkva na raznim područjima, gurajući sve to pod krov neke nejasne privatnosti? Ima li ukusa u prozivanju Crkve zbog njezina tobožnjega bogatstva, s jedne, i očekivanja da na pitanja i poteškoće društva Crkva odgovara u raznim područjima, s druge strane, dok se istodobno ne čini dovoljno da Crkva punim zamahom može iskoristiti svoja dobra?

Vrhunac toga neukusa svakako je osporavanje tolika dobra koje je učinio blaženi Alojzije Stepinac, koji je prije četrdeset i dvije godine na današnji dan doživio svoju pashu, svoj prijelaz k nebeskome Ocu. Nije li neukus dovoditi u pitanje njegovu gorljivost za svakoga čovjeka i optuživati upravo njega koji je bio glas savjesti čovječanstva dok su drugi šutjeli? Uistinu je neukusno svjetlu – blaženomu Alojziju, koji je tako jasno pokazivao put ljudskosti i zauzimao se za rase, narode i

pojedince, bez obzira o komu je bila riječ, predbacivati tamu, a istodobno zanemariti posljedice ideologije koja je mnoge hrvatske i nehrvatske obitelji zavila u tugu i tamu. Možda to drugi ne primjećuju, ali mi vjernici dobro osjećamo zajedljive ugrize na naše vjerničke osjećaje u posljednje vrijeme kada se – nakon tolikih napora Katoličke Crkve oko dostojanstva čovjeka – nju proziva i blati. Ipak, dragi vjernici, kršćani nikada ne upadaju u malodušje; možda smo ražalošćeni takvim prekrajanjem povijesti, ali u tome vidimo i svoju zadaću. Da nema neukusa, ne bi trebalo ni mjere ukusa. Neki kao da taj neukus ne vide, ali Isus reče: »Vi ste sol zemlje, vi ste svjetlost svijeta.« Na nama je da upozorimo i da se postavimo na primjeren način.

3. Ova je prvostolnica tijekom desetljeća na današnji dan u zagrebačku noć sjala vjerničkim mnoštvom i obasjanim vratima koja su svjedočila da se Kristovo svjetlo nije ugasilo. Rijetko koji datum u životu naše Zagrebačke nadbiskupije ima toliku snagu privlačnosti i prepoznatljivosti kao ovaj današnji. Ove godine nedjelja – slavlje dana Gospodnjega – daje poseban pečat našem okupljanju oko kršćanskoga svjedočanstva blaženoga Alojzija Stepinca. Proslava Kristova vazma, ostvarena u životu hrabroga zagrebačkog Pastira, i nama je putokaz u življenju vlastita kršćanstva.

Blaženoga Alojzija Sveti je Otac ovdje nazvao »najsvjetlijim likom« koji je »svojom prisutnošću, svojim radom, svojom hrabrošću i strpljivošću, svojom šutnjom i, napokon, svojom smrću, pokazao da je istinski čovjek Crkve« i »spremno je prinio sebe kao najveću žrtvu, samo

da ne bi zaniijekao vjeru«. ¹ Njegova je žrtva bila rađanje novoga svjetla koje nije prestalo sjajiti, bez obzira na sve komunističke laži koje je morao slušati na optuženičkoj klupi i bez obzira na udarce koje je morao podnositi u zatočeništvu. No, on je i tada u svojoj poniznosti znao da na klupi nije optuženi Stepinac, već »nadbiskup zagrebački, hrvatski metropolit i predstavnik Katoličke Crkve«. ² Ivan Pavao II. nam je posvjedočio: »U tom trenutku uzburkane nacionalne povijesti on je tumačio najautentičniju tradiciju vašeg naroda.« ³

U ovome slavlju sebe gledamo kao Crkvu svjedočke Stepinčeve baštine. Pod imenom Stepinac i danas je Katolička Crkva u hrvatskome narodu, a to smo mi, braćo i sestre u vjeri. Laži mogu tek nakratko ostaviti dojam da su istinite, posebno ako im je za to dan javni prostor, ali »ne može se sakriti grad koji leži na gori«. Takvima jest problem blaženi Alojzije Stepinac jer im je problem Katolička Crkva čiji ugled treba poljuljati, utjecaj smanjiti, svjetlo zatamniti. Problem im je vjera koju ispovijedamo, premda će na sva usta govoriti kako na to imamo pravo. Problem im je što i u prošlosti i u sadašnjosti moraju osjetiti na ovim prostorima okus kršćanstva koji im se ne sviđa. Valja nam i za njih moliti, ali teško bi bilo narodu i građanima naše domovine kada kršćanstva ne bi bilo, ili kada bi takva sol postala beskorisnom, ili bljutavom.

¹ IVAN PAVAO II., *Enciklika Crkvi u Hrvata*, Zagrebački i splitski odbor za pripravu Papina pohoda, Zagreb, 1998., str. 22.

² A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Glas Koncila – Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1993., str. 537.

³ IVAN PAVAO II., *Enciklika Crkvi u Hrvata*, str. 22.

4. Možda će tko god reći da je neprimjereno govoriti o komunizmu u današnje vrijeme. Nipošto. Jer ono što je u nama vjernicima itekako prisutno kao živo sjećanje jest način na koji je Crkva bila gurana iz javnosti, način na koji joj se podmetalo i osporavalo njezina nastojanja. Svaka dobronamjerna kritička riječ vjerniku ne smeta, ali ga boli kada osjeti podmetanje i osporavanje. Mi možemo i moramo živjeti i s time, ali smo se nadali da se nešto takvo više neće događati. Kada se pokušaj redovita uređivanja položaja Crkve u društvenoj i državnoj zajednici naziva diskriminacijom ili čak i segregacijom, onda to vjernicima smeta, ali mi možemo živjeti i s time. Ipak, kao što Crkva ne šuti kada su drugi u pitanju, neće biti čudno ako progovara kada je u pitanju njezino vlastito poslanje. Ne radi traženja posebnih prava, već radi poštivanja pravednosti. Možda će netko prigovoriti da se vraćamo u prošlost. Dobro se, pa čak i nužno, vratiti u povijest svaki put kada bi se željele ispisati neke druge stranice bez nas.

Da je slično tim nastojanjima bilo i u vrijeme blaženoga Alojzija, govori njegova izjava o važnosti konkordata između Crkve i države iz 1936. godine: »Očito je naime, da Crkva imade pravo na sredstva, koja su joj potrebna da postigne svoj cilj, htjela država ili ne. Znam doduše, da će se u ovo doba anarhije i zbrke pojmova tko god čuditi, ili što više, zanjekati Crkvi svako pravo da se razvija.«⁴ Ovim riječima potaknuti ni mi ne smijemo zaboraviti što je naše poslanje jer valja nam svima i danas svjedočiti Krista. Blaženi Alojzije »dobro je znao da se ne može popuštati kad je u pitanju istina, jer istina nije roba kojom se može

⁴ J. BATELJA (prir.), *Alojzije Stepinac, nadbiskup zagrebački. Propovijedi, govori, poruke (1934–1940)*, str. 150.

trgovati. Zbog toga mu je bilo draže prihvatiti patnju nego li izdati svoju savjest i iznevjeriti obećanje dano Kristu i Crkvi«. ⁵

5. Isusu u *Govoru na gori* nije stalo do toga da se osvrće na trendove vremena, već mu je stalo do dublje dimenzije. Slika o svjetlu i soli želi reći njegovim učenicima, ali isto tako i nama, da biti kršćanin i biti prisutan u svijetu ima smisla samo ako čovjek živi svoje kršćanstvo. Sol ima smisla samo ako se koristi, ali to korištenje – osim što daje okus – održava i čuva, daje trajnost za zla vremena i za nestašicu. Mi smo kršćani da bismo, poput blaženoga Alojzija Stepinca, donosili svjetlo života svima koji trpe iz raznih razloga. Biti kršćanin znači djelovati u svakodnevicu, u susretima, promišljanju, inicijativama i zalaganju oko dobra.

Na koji se to način može učiniti govori nam čitanje koje nam je naviješteno: »Ukloniš li iz svoje sredine jaram, ispružen prst i besjedu bezbožnu, dadeš li kruha gladnome, nasitiš li potlačenog, tvoja će svjetlost zasjati u tmuni i tama će tvoja kao podne postati« (Iz 58,9–10). Današnje pak evanđelje predstavlja kršćanski poziv poglavito kao »službu u javnosti« ili služenje svim ljudima. Takva je uloga i soli i svjetla. Očito je da čovjek ne može biti ni jedno ni drugo samo riječima, već jedino djelima. Takva djela izranjaju iz ljubavi i znakovi su ljubavi, a nisu potpora moći i prestižu. Ona su spomenuta da budemo svjesni svoje odgovornosti i da u njihovu svjetlu ispitamo savjest. U ispitu savjesti kršćanina uvijek postoji pitanje o služenju.

⁵ IVAN PAVAO II., »*Bit ćete mi svjedoci*«. *Govori za vrijeme pastoralnog pohoda Hrvatskoj od 2. do 4. listopada 1998.*, KS, Zagreb, 1998., str. 19.

U njemu se nalazi spasonosan okus soli i svjetla zemlje. Sve to govori o nama, o Crkvi.

6. Zato sam odlučio upravo na blagdan blaženoga Alojzija Stepinca obznaniti vam vijest od neobične važnosti za našu zagrebačku Crkvu. Svima vama i svemu svećenstvu, redovništvu i vjernicima laicima diljem Nadbiskupije zagrebačke danas službeno najavljujem Nadbiskupijsku sinodu. Predpriprema će trajati do jeseni kada s početkom pastoralne godine započinje redovita priprema. Naša posljednja Sinoda održana je davne 1925. godine. Razmišljajući i savjetujući se, osjetio sam jednodušnu potporu i suglasnost o potrebi Sinode u ovome vremenu.

Na početku novoga tisućljeća potrebno je novo svjetlo Duha Svetoga. Ateizacija koja se sustavno provodila za vladavine komunističkoga režima ostavila je praznine u mnogih. Nametnuti rat tijekom proteklih godina uzrokovao je tolike ruševine, ne samo na materijalnome području, već i u dušama ljudi. Novo društvo koje se sada stvara nosi i nove klice proturječnosti na etičkome i socijalnom polju te potiče nove napetosti u odnosima među građanima. Katolička vjera i Crkva prisutna je sada na jedan drugi način u našoj javnosti. Gotovo je četrdeset godina prošlo od Drugoga vatikanskog koncila koji je velika milost što ju je zadobila Crkva u 20. stoljeću. »U njemu nam je«, kako kaže Sveti Otac, »bio ponuđen siguran kompas da bi nas usmjerio tijekom hoda u stoljeću u koje ulazimo.«⁶ Sve to predstavlja nove izazove za naš kršćanski život. Prigoda je tim veća jer upravo ove

⁶ IVAN PAVAO II., *Ulaskom u treće tisućljeće (Novo millennio ineunte)*, KS, Zagreb, 2001., br. 57.

godine proslavljamo sto pedesetu obljetnicu uzdignuća Zagrebačke biskupije na razinu nadbiskupije i uspostavu metropolije.

Sinodom želimo vidjeti kako možemo biti snažnije svjetlo ljudima, kako živimo svoju crkvenost i kršćansko zajedništvo koje nam je darovano Radosnom viješću te kako možemo odgovoriti novim izazovima današnjice svojim kršćanskim identitetom. To zahtijeva potpunu predanost i suradnju svih članova naše Nadbiskupije. Zato pozivam sve vas, dragi svećenici, redovnici i redovnice, sve vas, vjernici laici, na oduševljenu suradnju i zajednički hod da si uzajamno pomažemo u izgradnji Crkve. Sinoda otvara polja naše življenosti vjere, nade i ljubavi. Ona postaje traganje za svježinom svjedočanstva i boljega služenja u svijetu.

Neka nas u tome radu prati zagovor Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, svih hrvatskih svetaca i mučenika, a osobito svetoga Marka Križevčanina, blaženoga Augustina Kažotića i najsvjetlijega lika – blaženoga Alojzija Stepinca, koji »svojemu narodu pruža svojevrsni kompas da bi se znao orijentirati«. ⁷ On nas danas poziva da ga slijedimo: svijetleći dobrim djelima. Amen.

⁷ IVAN PAVAO II., »*Bit ćete mi svjedoci*«, str. 19.